

Dijkversterking omringkade Marken, Markermeer

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

16 januari 2009 / rapportnummer 2170-30

1. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Rijkswaterstaat Noord-Holland heeft het voornemen een dijkversterking uit te voeren aan de primaire waterkering op Marken (dijkkring 3b uit de Wet op de waterkering). Hiervoor wordt een dijkversterkingsplan¹ opgesteld. Ter onderbouwing van de besluitvorming wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld². Bevoegd gezag voor deze procedure is de Provincie Noord-Holland.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een beschrijving waaruit blijkt hoe de alternatieven ontwikkeld zijn en hoe de gemaakte keuzes met milieuargumenten onderbouwd zijn.
- Een beschrijving waaruit blijkt wat de gevolgen van de dijkversterking voor de landschappelijke, natuur- en cultuurhistorische waarden (LNC-waarden) zijn en welke maatregelen getroffen kunnen worden om de landschappelijke inpassing te optimaliseren en negatieve gevolgen voor natuur en cultuurhistorie te minimaliseren.
- Een goede en publieksvriendelijke samenvatting voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie, en heeft ook kennis kunnen nemen van de uitgevoerde omgevingsanalyse. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL, BELEID EN BESLUITEN

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

De startnotitie geeft een goed overzicht van de aard en omvang van de problemen. De zettingsgevoeligheid van de ondergrond in het gebied is volgens het gestelde in de startnotitie dermate groot, dat een ophoging binnen een relatief korte periode nagenoeg volledig teniet wordt gedaan. Hieruit is de wens naar voren gekomen om ook een planperiode van 25 jaar te hanteren, naast die van 50 jaar. Geef in het MER een goede onderbouwing van de te hanteren planhorizon van 25 jaar en de mogelijkheden daartoe binnen de geldende beleidskaders.

Geef in het verlengde van deze problematiek ook een goede onderbouwing van de te hanteren toeslagen op de ontwerpwaterstand en de hieruit berekende kruinhoogte om tot de ontwerpkuinhoogte te komen. Motiveer vanuit deze problematiek ook de keuze voor het te hanteren overslagdebiet en geef inzicht in het effect van het hanteren van een overslagdebiet van 1,0 l/sec per m¹ in plaats van 0,1 l/sec per m¹.

¹ Conform artikel 7 van de Wet op de waterkering.

² Zie bijlage 1 voor meer project- en proceduregegevens.

2.2 Beleidskader

In hoofdstuk 6 van de startnotitie staat een opsomming van het belangrijkste kaderstellende beleid. In aanvulling hierop dient onder 'Rijksbeleid' meegenomen te worden:

- het Besluit Speciale Beschermingszone Markermeer;
- de Wet bodembescherming;
- het Besluit bodemkwaliteit;
- Nationaal Bestuursakkoord Water;
- Nota Waterveiligheid in de 21^e eeuw;
- Beleidskader IJsselmeer;
- Nationaal Waterplan (met ingang van 2009).

Onder 'Provinciaal beleid' zijn aanvullend van belang:

- Noord-Holland Natuurlijk! Nota Natuurbeleid 2005;
- Plan van Aanpak Natura 2000 Noord-Holland;
- Natuurgebiedsplan Noord-Holland Midden.

2.3 Te nemen besluit(en)

De startnotitie geeft aan dat het MER wordt geschreven ten behoeve van een goedkeuringsbesluit van het dijkversterkingsplan, ingevolge artikel 7 van de Wet op de waterkering. Uit de startnotitie blijkt niet of wijziging van het bestaande bestemmingsplan nodig is. Indien dit aan de orde is, dient met het oog op de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro)³ in het MER een beschrijving te worden gegeven van de hierbij te hanteren werkwijze.

Geef in het MER tevens een overzicht van de diverse vergunningen en onthefingen die noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de werkzaamheden.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft het uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan de omringkade van Marken, om de gewenste veiligheid te kunnen waarborgen. Het eiland Marken vertegenwoordigt grote cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Geef aan in hoeverre die leidend zijn bij de planontwikkeling en hoe bij uitvoering rekening zal worden gehouden met aanwezige waarden behouden danwel opnieuw ontwikkeld kunnen worden.

Beschrijf de voorgenomen activiteit zo gedetailleerd als nodig is om een goede vergelijking van alternatieven mogelijk te maken. Geef in het MER waar relevant inzicht in:

- de activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de gebruiksfase (beheer, onderhoud en gebruik);
- de benodigde hoeveelheid zand, klei en andere materialen⁴ en de gewenste kwaliteit van de te gebruiken grond (zowel fysisch als chemisch). Geef

³ De nieuwe Wro is van kracht sinds 1 juli 2008. Dit biedt de mogelijkheid aan de provincie om een inpassingsplan op te stellen voor het gehele dijktracé.

⁴ Onder andere materialen wordt o.a. verstaan de stortsteen en de benodigde steenbezetting op het buitentalud.

daarbij door middel van een grondbalans aan in welke mate grond van welke kwaliteit van buiten het plangebied moet worden aangevoerd;

- de wijze van aanvoeren en aanbrengen van de benodigde materialen en de mogelijke in dat kader te treffen voorzieningen;
- de fasering voor de realisatie van hoofdactiviteiten. Hierbij kan ook worden gedacht aan een fasering op de tijdschaal van 50 jaar, waarbij het totale ontwerp uitgaat van een planperiode van 50 jaar, maar waarbij de betreffende maatregelen gefaseerd worden uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld in eerste instantie voor de 25-jaar periode;
- de invloed op de ontsluiting van het gebied in de realisatiefase.

3.2 Alternatievenontwikkeling

De te onderzoeken alternatieven zullen worden ontwikkeld op basis van de in de startnotitie genoemde bouwstenen. Geef in het MER navolgbaar aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten bepalend zijn voor de alternatievenontwikkeling en motiveer welke oplossingsrichtingen hierdoor afvallen. Maak hierbij, naast de uitgangspunten en randvoorwaarden zoals genoemd in paragraaf 4.1.3, expliciet onderscheid tussen:

- harde randvoorwaarden, zoals de veiligheidstaakstelling en de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer;
- randvoorwaarden en uitgangspunten volgend uit overleg met betrokken organisaties⁵, gebruikers en bewoners.

Oplossingsrichtingen ter bescherming of ontwikkeling van ecologische waarden buitendijks kunnen conflicteren met oplossingsrichtingen voor bescherming of versterking van cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke waarden binnendijks. Aanbevolen wordt om in situaties waarin dit het geval is, alternatieven te ontwikkelen vanuit het perspectief van beide aspecten.

Als echter in de voortoets blijkt dat vanwege (mogelijke) significante aantasting van natuurlijke waarden in het Natura 2000-gebied buitendijks een passende beoordeling nodig is, ga dan na welke mitigerende maatregelen nodig en mogelijk zijn om negatieve effecten te voorkomen. De Commissie adviseert de uitkomsten hiervan als randvoorwaarden voor de verdere alternatievenontwikkeling te nemen, om een integrale afweging van oplossingsrichtingen mogelijk te maken.

De Commissie adviseert bij het ontwikkelen van alternatieven ook het integrale dijkvak in het oog te houden om suboptimalisatie van oplossingen te voorkomen. Ontwikkel in ieder geval één alternatief waarbij de (cultuur)historische en landschappelijke eenheid van de dijk uitgangspunt is⁶. Dit in verband met de grote (cultuur)historische en landschappelijke waarde⁷ van het tracé van de dijk (Marken is beschermd gezicht op grond van de Monumentenwet, archeologische monumenten, Nationaal Landschap Laag Holland, de karakteristieke ruimtelijke structuur en de samenhang van de dijk). Neem

⁵ Zie inspraakreactie 4 van de Eilandraad Marken waarin aandacht wordt gevraagd voor het zwemvriendelijk inrichten van plekken waar op dit moment al door bezoekers en bewoners wordt gezwommen.

⁶ Zie inspraakreactie 4 waarin de Eilandraad Marken wijst op de karakteristieke dijkkenmerken die cultuurhistorisch waardevol zijn en daarom behouden zouden moeten worden.

⁷ Zie ook reactie 2 van de Rijksdienst voor Archeologie, cultuurlandschap en monumenten waarin aandacht wordt gevraagd voor mogelijk negatieve gevolgen voor cultuurhistorische waarden als gevolg van de dijkverzwaring.

in de omgeving van de Rozewerf⁸ nadrukkelijk ook minder conventionele oplossingen in beschouwing, zoals het gecontroleerd accepteren van een groter overslagdebiet, minder forse toeslagen op de ontwerphoogte, keermuurtjes op de dijk en/of tijdelijke constructies die geen of beperkt invloed hebben op de zettingen.

Maak inzichtelijk op welke manier de bouwstenen gebruikt worden bij de samenstelling van alternatieven en varianten. Het detailniveau moet zodanig zijn dat een goed onderbouwde keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt, waarbij het milieubelang volwaardig is meegewogen.

3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

Ga bij het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) uit van de effecten van de alternatieven op de LNC-waarden en duurzaamheid. De in de startnotitie voorgestelde prioritering van te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, kan als vertrekpunt worden gebruikt om tot een keuze van het mma te komen.

De Commissie onderschrijft de 'actieve' wijze waarop het mma zal worden ontwikkeld. Neem bij de alternatievenontwikkeling het mma als volwaardig alternatief mee alvorens tot een voorkeursalternatief te komen. Als het gekozen voorkeursalternatief afwijkt van het mma (en het mma dus afvalt) dient dit goed te worden gemotiveerd.

De Commissie heeft ten aanzien van het mma de volgende suggesties:

- Besteed bij ecologie aandacht aan inrichting, afwerking en beheer, gericht op het vergroten van natuurwaarden (denk aan vooroeverontwikkeling buitendijks⁹) en belevingswaarden, ook buiten de natuurgebieden.
- Besteed voor de dijk zelf aandacht aan de ontwikkeling van kruidrijke dijkvegetaties.¹⁰
- Besteed bij cultuurhistorie en landschap aandacht aan het tot stand komen van een kenmerkende vorm voor het dijklichaam (continuïteit in de lengterichting en variatie in dwarsprofiel) en de aansluiting van de dijk op de omgeving aan de landzijde. Streef naar behoud of vergroten van de belevingswaarde. Streef ook naar instandhouding van kenmerken die verwijzen naar de (bouwtechnische) geschiedenis van de dijkvakken. Zo kan bijvoorbeeld voor de desbetreffende dijkvakken het terugplaatsen van Noordse steen en het klinkerpad op de dijk prioriteit krijgen. Voor de hand ligt dat de continuïteit van de dijk in het MMA geoptimaliseerd wordt, uitzonderingen daargelaten zoals de Rozewerf en omgeving¹¹. Hier dient de oplossing maximaal rekening te houden met de archeologische betekenis.

⁸ Zie inspraakreacties 1 en 6 van bewoners van de Rozewerf die aandacht vragen voor de bijzondere archeologische en cultuurhistorische waarde die de Rozewerf heeft.

⁹ Zie ook inspraakreacties 1, 4, 5 en 7 waarin aandacht wordt gevraagd voor de ontwikkeling van vooroevers.

¹⁰ Door Sykora en Van der Zee is onderzoek gedaan naar de erosiegevoeligheid van deze soorten- en bloemrijke dijkvegetaties, om na te gaan of deze de gebruikelijke soortenarme productieve graslandtypen kan vervangen zonder concessies te doen aan de stabiliteitscriteria voor de dijk. Daarbij is ook aandacht besteed aan het type beheer (begrazing met schapen of hooien).

¹¹ Zie ook reactie 2 van het RACM waarin wordt gewezen op het archeologisch terrein van zeer hoge waarde 'Jan van Reynsewerf', ten oosten van de Rozewerf, dat gedeeltelijk onder de omringdijk ligt.

3.4 Uitwerking voorkeursalternatief

Nadat bij de alternatievenontwikkeling een onderbouwde keuze is gemaakt tussen de alternatieven en varianten, bestaat de uitwerking van het voorkeursalternatief (VKA) uit het beschrijven en beoordelen van de inrichtings- en beheersaspecten.

Geef voor het VKA aan welke mitigerende maatregelen worden genomen om hinder en andere milieueffecten van het voornemen te minimaliseren.

3.5 Referentie

De Commissie sluit zich aan bij de definitie van de referentiesituatie in de startnotitie. Geef in het MER een helder overzicht van de autonome ontwikkelingen in het studiegebied en de milieueffecten daarvan.

Een in de startnotitie genoemde autonome ontwikkeling betreft de verlaging van het polderpeil in het gebied dat als weidegebied in gebruik zal worden genomen. Beschrijf, indien de invloed van het verlagen van het polderpeil zich uitstrekt tot aan de Omringkade, de consequenties hiervan op het proces van natuurlijke bodemdaling en de mogelijke effecten ervan op de ontwerpkuinhoogte van de waterkering.

Motiveer bij de autonome ontwikkeling tevens het al dan niet meenemen van lopende initiatieven in het gebied die de versterking van de Omringkade zouden kunnen beïnvloeden en mogelijke aanpassingen aan het waterpeil in het Markermeer.

4. **BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN**

4.1 Algemeen

De Commissie mist bij de omschrijving van de beoordeling van de effecten de toetsing aan het doelbereik. Dit geldt zowel voor de veiligheidsdoelstelling (hoe robuust/toekomstbestendig is de oplossing mede gelet op de verschillende te hanteren planperioden) als voor de andere doelstellingen (welke kansen biedt het initiatief voor het versterken van LNC-waarden en het ontwikkelen van andere/nieuwe functies). Werk voor deze doelstellingen concrete toetsingscriteria uit en toets in het MER de alternatieven aan deze doelstellingen.

De in de startnotitie gepresenteerde tabel 5.1 met een overzicht van de te onderzoeken aspecten geeft een algemeen beeld van de te onderzoeken milieugevolgen. Met het oog op de waardering van milieugevolgen is het van belang dat de kwalitatief te beschrijven effecten zo veel mogelijk gerationaliseerd worden. Dat wil zeggen dat bij de beschrijving van de effecten steeds volgens eenzelfde stramien wordt gewerkt. Als basis voor een integrale afweging wordt aanbevolen de waardering van LNC-waarden af te leiden van objectieve criteria als (regionale of landelijke) zeldzaamheid, (regionale of landelijke) kenmerkendheid, vervangbaarheid en herstel van tijdelijke gevolgen.

4.2 Bodem en water

Besteed in het MER aandacht aan:

- de aanwezige (geo)hydrologische situatie en de mogelijke veranderingen daarin als gevolg van de maatregelen;
- de zettingsgevoeligheid van de bodem en de processen van natuurlijke bodemdaling, alsmede de optredende zettingen (inclusief klink) en verschillen hierin als gevolg van de maatregelen zowel ter plaatse van de dijk als in de directe omgeving ervan. Geef daarvan de consequenties aan voor de aanleg(hoogte) van de dijk en de mogelijke gevolgen voor aanwezige bebouwing;
- het grondverzet en de logistiek van grondaanvoer en eventueel hiervoor noodzakelijke depots;
- de kwaliteit van de bodem in het gebied waarbinnen de werkzaamheden worden uitgevoerd;
- de herbruikbaarheid van vrijkomende materialen, zoals de aanwezige steenbekleding met op enkele plaatsen ook de Noordse stenen in trajecten waar deze steenbekleding als onvoldoende is beoordeeld.
- Tijdelijke gevolgen van werkzaamheden buitendijks op de waterkwaliteit (zoals vertroebeling waterkolom en verstoring waterbodem), hetgeen met name relevant is voor de effectbepaling op instandhoudingsdoelen voor het habitatrictlijngebied Gouwzee (onderdeel van het Natura 2000-gebied Markermeer & IJmeer).

4.3 Natuur

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Op basis van de natuurwet- en regelgeving moeten veel natuurgevolgen gedetailleerd onderzocht worden. De Commissie vindt het belangrijk dat, los van de wet- en regelgeving, in het MER op hoofdlijnen een algemeen beeld wordt geschetst van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied. De startnotitie en de omgevingsanalyse geven op deze punten reeds een goede aanzet welke uitgewerkt kan worden in het MER.

Beschrijf de aanwezigheid van relevante voorkomens (kenmerkende habitats en soorten) en geef op kaart de ligging van (beschermde) natuurgebieden en ecologische waarden binnen het studiegebied aan. Ga daarbij, waar relevant, in op de ecologische functies en relaties van gebiedsdelen. Beschrijf met behulp van ingreep-effectrelaties de tijdelijke en permanente gevolgen van het voornemen op flora, fauna en ecologische waarden.

Maak in het MER inzichtelijk welke maatregelen effecten kunnen hebben op de natuur. Hierbij kan gedacht worden aan maatregelen zoals het versterken van de dijklichamen door het aanbrengen van klei (taluds en bermen), de gekozen grondsoort voor de deklaag en het inzaaien hiervan, het aanbrengen van voorland en het verplaatsen of dempen van watergangen. Het MER moet daarnaast inzicht bieden in de gevolgen van grondwerkzaamheden, transport, tijdelijke opslag en herstel van cultuurhistorische elementen voor de te beschermen habitats en soorten binnen de natuurgebieden.

Geef op grond daarvan aan voor welke van deze habitats en soorten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen¹² is en wat deze gevolgen voor de populaties en habitats betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

4.3.1 Gebiedsbescherming

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden, de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en beschermde weidevogelgebieden.

Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status en het beschermingsregime aan.

Geef bij de beschrijving van de gevolgen voor alle alternatieven:

- een inschatting van de verandering in oppervlakte en kwaliteit van de te beschermen habitats en natuurdoeltypen binnen de Natura 2000-gebieden en de EHS;
- een inschatting van de verwachte veranderingen in de omvang en levensvatbaarheid van de populaties van te beschermen soorten in de Natura 2000-gebieden en (overige) EHS gebieden.

Natura 2000

Geef voor het Natura 2000- gebied Markermeer & IJmeer tenminste:

- de instandhoudingsdoelstellingen¹³ voor de verschillende soorten en habitats en of er sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de landelijke staat van instandhouding¹⁴ en de huidige relatieve betekenis van dit gebied voor de verschillende soorten en habitats.

Onderzoek of er gevolgen voor het Natura 2000-gebied zijn. Als, in de voor-toets, op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante negatieve gevolgen kan hebben voor het Natura 2000-gebied, geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.¹⁵

Onderzoek, indien van toepassing, in de passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.¹⁶ Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden, als uit de passende beoordeling de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁷

¹² Geef aan of het gaat om vernietiging van leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag, (tijdelijke) verstoring door bijvoorbeeld licht en geluid, verandering van de waterkwaliteit, versnippering door doorsnijdingen of barrièrewerking

¹³ Voor de Vogelrichtlijngebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen, te vinden in de aanwijzingsbesluiten van deze gebieden. Op dit moment lopen procedures om Natura 2000-gebieden aan te wijzen: de Habitatrictlijngebieden worden daarmee aangewezen en de Vogelrichtlijngebieden worden opnieuw aangewezen. Hiervoor worden eerst ontwerp-aanwijzingsbesluiten genomen en vervolgens definitieve aanwijzingsbesluiten. Beschrijf in het MER, indien van toepassing, de instandhoudingsdoelstellingen van de Vogelrichtlijngebieden en, indien van toepassing, de instandhoudingsdoelstellingen uit de ontwerp-aanwijzingsbesluiten.

¹⁴ Zie de profielendocumenten van LNV.

¹⁵ Art. 19f Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁶ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

¹⁷ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?

met succes wordt doorlopen.¹⁸ De Commissie adviseert de passende beoordeling, indien van toepassing, op te nemen in het MER.¹⁹

EHS

Geef aan of de daarvoor geldende ‘wezenlijke kenmerken en waarden’ van EHS-gebied ‘Marken’ worden aangetast en of het voornemen past binnen het toetsingskader²⁰ voor dit EHS-gebied. Werk dit op vergelijkbare wijze uit voor andere gebieden met een beschermde status in het plangebied.

4.3.2 Soortbescherming

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied en geef aan tot welke categorie deze soorten behoren.²¹ Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen²² mogelijk overtreden worden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Gezien het karakter van het studiegebied dient specifiek aandacht uit te gaan naar landschap, cultuurhistorie en archeologie. In vervolg op de informatie in de Startnotitie dient het MER nader in te gaan op de cultuurhistorische aspecten van de dijk zelf (tracé, profiel, bekleding) en van de strook waar het ruimtebeslag van de dijkversterking plaatsvindt.

Wanneer uit bureauonderzoek blijkt dat er mogelijk nu nog onbekende archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dan dient door veldonderzoek te worden vastgesteld of dit inderdaad zo is. Het gaat bij de archeologische waarden met name om locaties die met het patroon van werven te maken hebben, zowel binnen als buiten de huidige dijk²³.

Beschrijf in het MER de effecten van de maatregelen op de aangegeven waarden en de relaties tussen de landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden. Geef hiernaast ook op kaart en/of in beelden (bijvoorbeeld met fotomontages) aan welke veranderingen plaatsvinden. Visualiseer, vanuit verschillende gezichtspunten, welke veranderingen plaatsvinden. Ga daarbij specifiek in op de beeld dragers en zichtlijnen van het landschap en besteed aandacht aan effecten op de silhouet-karakteristieken. Bij voorland-opties dient te worden ingegaan op de visuele effecten van de verschuiving van de grens land – water²⁴.

- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁸ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrictlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁹ Als het MER tevens plan-MER is omdat het mede dient als onderbouwing voor een bestemmingsplanwijziging, dan dient de passende beoordeling, indien van toepassing, onderdeel uit te maken van het MER.

²⁰ Het toetsingskader zoals beschreven in de Nota Ruimte, Spelregels EHS en/of provinciale uitwerkingen daarvan.

²¹ Er wordt onderscheid gemaakt tussen de categorieën: tabel 1 (algemeen), 2 (overig) en 3 (Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB) soorten en vogels.

²² De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

²³ Zie ook inspraakreactie RACM die wijst op het voorkomen van werven bij en zelfs gedeeltelijk onder de Omringkade, idem inspraak reactie eigenaar/bewoner Rozenwerf 5.

²⁴ Zie inspraakreactie 4 van de Eilandraad Marken waarin de landschappelijke en cultuurhistorische effecten van de aanleg van vooroever of parallel dijk aan de orde wordt gesteld.

5. OVERIGE ONDERDELEN

5.1 Kaartmateriaal

Gebruik recent en overzichtelijk kaartmateriaal met duidelijke legenda. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen die in het MER worden gebruikt goed leesbaar zijn aangegeven. Verduidelijk het voornemen en alternatieven door gebruik te maken van fotomontages en visualisaties.

5.2 Evaluatieprogramma

Besteed in het evaluatieprogramma aandacht aan herstel en ontwikkeling van de dijkvegetaties.

In het geval er voor niet-conventionele oplossingen wordt gekozen, zoals oplossingen door middel van grondverbetering, dan is het van belang de ontwikkeling van sterkteparameters in de tijd van het op deze wijze verbeterde grondmassief te monitoren.

5.3 Overige onderdelen

Voor de onderdelen “leemten in kennis” en “samenvatting van het MER” heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat Noord-Holland

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Besluit: Goedkeuring van het dijkversterkingplan conform de Wet op de Waterkering (Wwk).

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C00.2

Activiteit: Het versterken van de Omringkade van Marken om te voldoen aan de wettelijke gestelde eisen met betrekking tot de veiligheid.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie milieueffectrapportage Dijkversterking omringkade Marken, Rijkswaterstaat Noord-Holland, 8 mei 2008;
- Omgevingsanalyse omringkade van Marken, Rijkswaterstaat Noord-Holland, 10 augustus 2007.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Dagblad Waterland van: 22 oktober 2008

advies aanvraag: 17 oktober 2008

ter inzage legging: 23 oktober t/m 4 december 2008

richtlijnenadvies: 16 januari 2009

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.H.J. van der Gun

drs. M.A. Kooiman

drs. W. Smal (secretaris)

dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)

dr. N.P.J. de Vries

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Z.C. van der Zel, Marken
2. RACM, Amersfoort
3. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Edam
4. Eilandraad Marken
5. Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer, Castricum
6. Peter Horsselenberg en Françoise Broekhof, Marken
7. Peter Grubben, Marken

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Dijkversterking omringkade Marken, Markermeer

Rijkswaterstaat Noord-Holland heeft het voornemen een dijkversterking uit te voeren aan de primaire waterkering op Marken (dijkkring 3b uit de Wet op de waterkering). Hiervoor wordt een dijkversterkingsplan opgesteld. Ter onderbouwing van de besluitvorming wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Bevoegd gezag voor deze procedure is de Provincie Noord-Holland.

ISBN: 978-90-421-2584-1